

**Лысак В. Ф.**, доктор исторических наук, профессор кафедры международных отношений и внешней политики, Мариупольский государственный университет (Мариуполь, Украина), E-mail: fiftau@ukr.net

**Миротворчество в современных международных отношениях.**

*Аннотация.* Рассмотрены миротворческие операции как актуальная проблема современных международных отношений. Охарактеризованы виды и типы миротворческих операций. Проанализированы наиболее небезопасные и масштабные конфликты современности, такие как ливийский и сирийский. Обобщена эффективность и значение механизмов по поддержанию мира и безопасности.

**Ключевые слова:** международные отношения, миротворчество, превентивная дипломатия, конфликт, международные организации, безопасность, военная операция, Ливия, Сирия.

**Lysak, V. F.**, doctor of Historical Sciences, professor of the Department of international relations and foreign policy, Mariupol State University (Mariupol, Ukraine), E-mail: fiftau@ukr.net

**Peacemaking in modern international relations.**

*Abstract.* The urgent problem of modern international relations – complex peacekeeping collective actions in conflict management and prevention including the proliferation of the conflicts and reduction of their negative impact on the separate countries and regions – are examined. The essence of the types and kinds of peacekeeping operations is examined. Taking into account that in the modern world there are many long-term and unresolved conflicts and of course they affect both international relations and the situation in the separate countries and regions, it is important to examine the value and the effectiveness of peacekeeping operations in modern international relations. The article is aimed to examine the peacekeeping operations in modern international relations. The author considers it appropriate to reveal the essence of peacemaking, types and kinds of peacekeeping operations as well as to examine the history of their conduct and to analyze current international peacekeeping operations to summarize their rating. The essence of classic peacekeeping operations and of the operations conducted under the auspices of international organizations and separate countries is characterized. International relations and peacekeeping activities in overcoming of the most dangerous conflicts in Libya and Syria are under consideration. It is proved that during the recent decades a number of comprehensive peace operations have been conducted, even with the use of the military component. Peacemaking is always a complex process that is associated with the preparation of making an important decision. The use of force or coercion to peace is not a guarantee of freezing of the armed confrontation and human deaths. Vice versa, one can see on the example of Libya that firstly there was no unity according to the beginning of the military operation among the member countries of NATO. Second, there is still an armed confrontation in Libya now continues to armed confrontation. Thirdly, the consequence of the destabilization in the country was an illegal migration to the European Union. The last can affect a crisis in European countries. According to it, one can argue that there are no effective standards worked out by the international community to settle armed conflicts for now. All this proves a controversial importance of peacekeeping operations in modern international relations because on one hand they help to create the safer world, on the other hand they resulted in provoking further problems and conflicts.

**Key words:** international relations, peacekeeping, preventive diplomacy, conflict, international organizations, security, military operation, Libya, Syria.

УДК 321.7

**Краснопольська Т. М.**

кандидат політичних наук,

доцент кафедри соціальних теорій

Національного університету «Одеська юридична академія»

(Україна, Одеса), E-mail: tata\_kras@ukr.net

**ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПАРИТЕТНОЇ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ**

*Анотація.* Розглянуто правові основи для становлення моделі паритетної демократії в Україні. Визначено акти, що належать до міжнародного, регіонального (європейського) та національного рівня законодавства, що регламентує основні параметри паритетної

*демократії в Україні: досягнення гендерної рівності, встановлення етнічного та релігійного паритету, а також взаємодію держави та громадянського суспільства.*

**Ключові слова:** паритетна демократія, взаємодія громадянського суспільства та держави, етнічний паритет, релігійний паритет.

**Постановка проблеми.** В основу сучасної моделі демократії покладено принцип паритету, що суттєво впливає на зміни всіх аспектів існування та функціонування держави та суспільства. Цей процес носить системний, комплексний характер та включає інституційні, політико-правові та процесуальні перетворення, а також охоплює ціннісні орієнтації та способи і форми поведінки. Процес впровадження принципу паритету та формування сучасної моделі паритетної демократії, в силу своєї багатоманітності та багатовекторності, відкриває нові перспективи для суспільного розвитку та надає нові можливості протистояти існуючим викликам на національному та міжнародному рівнях в умовах глобалізації.

Отже чітке визначення інституційних та нормативних підвалин паритетної демократії складає інтерес для дослідження. Політико-правова основа паритетної демократії є передумовою становлення інституційного та організаційного механізму впровадження такої моделі демократії в Україні.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Дослідженню сутності паритетної демократії, в тому числі її політико-правових засад, присвячені роботи багатьох вітчизняних вчених, серед яких: Н. Грицьак, Л. Кобилянська, Н. Ковалішина, Л. Кормич, Т. Мельник, С. Наумкіна, Н. Оніщенко, С. Павличко, Л. Петришина, Л. Смоляр, та інші.

**Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття.** Вказані автори проводять аналіз широкого кола питань: від поняття паритетної демократії до механізмів реалізації гендерної політики як основи паритетної демократії. Однак більшість дослідників розглядають паритетну демократію лише в руслі гендерної рівності. Отже, і досі комплексного аналізу правових засад формування паритетної демократії здійснено не було, оскільки подібний аналіз, як правило, включав вивчення нормативно-правової основи для формування гендерної демократії та реалізації гендерної політики, оминаючи інші складові принципу паритетності, які на сучасному етапі крім гендерної рівності включають етнічний та релігійний паритет, а також паритет держави та громадянського суспільства.

**Метою статті** є комплексна характеристика нормативно-правової бази для становлення та реалізації моделі паритетної демократії в Україні, включаючи всі її складові: гендерну рівність, міжнаціональний та релігійний паритет, а також взаємодію держави та громадянського суспільства.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Політико-правову базу для формування паритетної демократії можна поділити на такі компоненти:

а) правові акти, що регулюють функціонування громадянського суспільства та його відносини з державою;

б) законодавство, що регулює гендерні, національні та релігійні відносини у нашому суспільстві.

Процес формування політико-правових основ громадянського суспільства в Україні починається з 1990 р. та продовжується понині. Характерною рисою сучасного етапу є той факт, що формування громадянського суспільства та заохочення громадської активності визнано пріоритетним завданням суспільно-політичного розвитку, про що говорить, наприклад, ст. 6 Закону України «Про основи національної безпеки» 2003 р. [21].

Політичний процес останніх років в Україні характеризується зміною існуючої моделі взаємодії держави та громадянського суспільства, переходом на її якісно новий рівень. На нашу думку, на цьому етапі відбувається перехід до партнерської моделі, при якій державні органи розуміють важливість незалежних неурядових

організацій і не намагаються ними керувати. Це обумовлено запровадженням системи громадського контролю за діяльністю органів державної влади і місцевого самоврядування. Важливим є факт поширення громадського контролю навіть на сферу безпеки і оборони [11].

Велике значення на цьому етапі має прийняття низки підзаконних нормативно-правових актів.

Одним з ключових серед них є указ Президента України «Про забезпечення умов для більш широкої участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» 2004 р., в якому пріоритетними завданнями Кабінету Міністрів України, центральних та місцевих органів виконавчої влади визначено: створення ефективних організаційних та правових умов для всебічної реалізації громадянами конституційного права на участь в управлінні державними справами, забезпечення відкритості діяльності органів виконавчої влади, врахування громадської думки у процесі підготовки та організації виконання їх рішень, підтримання постійного діалогу з усіма соціальними групами громадян, створення можливостей для вільного та об'єктивного висвітлення усіх процесів у цій сфері засобами масової інформації [14].

В 2010 р. було врегульовано Порядок проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики, що затверджений постановою уряду «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики». Постанова визначає дві форми консультацій: публічне громадське обговорення (безпосередня форма), в тому числі електронні консультації, та вивчення громадської думки (опосередкована форма). Для проведення електронних консультацій орган виконавчої влади має розмістити на урядовому веб-сайті «Громадянське суспільство і влада» та на своєму офіційному веб-сайті: інформаційне повідомлення про проведення публічного громадського обговорення; текст проекту акта, винесеного на обговорення; електронну адресу для надсилання пропозицій та зауважень і номер телефону, за яким надаються консультації з питання, що винесено на публічне громадське обговорення [15].

Цим самим актом затверджено і Типове положення про громадську раду, в якому закріплений статус, права та обов'язки таких рад, що представляють собою постійно діючі колегіальні виборні консультативно-дорадчі органи. Їх основні завдання: створення умов для реалізації громадянами конституційного права на участь в управлінні державними справами; здійснення громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади; сприяння врахуванню органом виконавчої влади громадської думки під час формування та реалізації державної політики.

Наступним кроком на шляху до розширення участі громадськості в формуванні та реалізації державної політики України стало прийняття у 2011 р. закону «Про доступ до публічної інформації» та направлених на його реалізацію підзаконних актів.

Стаття 12 зазначеного закону говорить, що право отримати таку інформацію мають фізичні, юридичні особи, об'єднання громадян без статусу юридичної особи, крім суб'єктів владних повноважень [12]. Таким чином, тут закріплені додаткові засоби контролю громадянським суспільством органів державної влади та місцевого самоврядування.

Продуктивним для переходу на якісно новий рівень взаємодії інститутів держави та громадянського суспільства, а отже і для розширення участі громадськості в формуванні та реалізації державної політики, став 2012 р.

У цьому році прийнято закон «Про громадські об'єднання», він є досить прогресивним, порівняно з законом «Про об'єднання громадян» 1992 р., на зміну якому він прийшов. Новим законом скасовується «територіальний статус» громадських об'єднань – організації відтепер можна реєструвати в найближчому управлінні юстиції, і вони будуть діяти на всій території України. Підведена законодавча база під правозахисну діяльність громадських об'єднань. Засновниками їх тепер можуть

бути і юридичні, а не тільки фізичні особи. Спрощується процедура реєстрації, скасовується реєстраційний збір. Термін реєстрації скорочується з двох місяців до семи робочих днів, чітко встановлюються можливі причини відмови в ній. Крім того, скасовується держконтроль за статутною діяльністю організацій. Організаціям також дозволяється проводити безпосередню підприємницьку діяльність, якщо вона відповідає і сприяє досягненню їх основної мети [10].

Крім того, 25 січня 2012 р. Президент України видав указ «Питання сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні», яким, з метою налагодження ефективних механізмів партнерства держави з інститутами громадянського суспільства, було утворено Координаційну раду з питань розвитку громадянського суспільства як допоміжний орган при Президентові України, її першим завданням стала підготовка проекту Стратегії державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні [8].

І вже 24 березня 2012 р. новим указом президента була затверджена Стратегія державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та План першочергових заходів щодо її реалізації [23].

Стратегія стала системним документом, що увібрав у себе весь політико-правовий доробок попередніх років. Тут встановлені мета та стратегічні пріоритети державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні; основні принципи і завдання такої політики та шляхи їх реалізації; вироблено механізми такої стратегії та очікувані результати аж до 2020 р. Ключовим суб'єктом механізму визначено Координаційну раду з питань розвитку громадянського суспільства при Президентові України.

Серед очікуваних довгострокових результатів Стратегії: переважне забезпечення відкритості, прозорості та підзвітності органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування; підвищення рівня взаємодовіри та взаємодії між органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та інститутами громадянського суспільства; забезпечення участі інститутів громадянського суспільства у формуванні та реалізації державної, регіональної політики; запровадження громадського контролю, посилення впливу інститутів громадянського суспільства на прийняття управлінських рішень та їх реалізацію; підвищення якості та адресності соціальних послуг шляхом залучення до їх надання інститутів громадянського суспільства.

Серед першочергових заходів її реалізації: забезпечення законів України; підготовка та подання узагальненої інформації щодо фінансової підтримки діяльності інститутів громадянського суспільства за рахунок коштів державного та місцевого бюджетів; розроблення проектів регіональних цільових програм сприяння розвитку громадянського суспільства; підготовка і подання узагальненої інформації про створення та діяльність громадських рад, молодіжних організацій; запровадження проведення оцінки результатів діяльності органів виконавчої влади тощо.

Таким чином, на сьогоднішній день сформована потужна політико-правова база для функціонування громадянського суспільства в Україні та ефективної взаємодії його інститутів з інститутами держави.

В рамках другого блоку законодавства, що закріплює принцип паритетності можна виділити три рівні: міжнародний, регіональний та національний.

До міжнародних актів з означених питань слід віднести:

а) Загальну декларацію прав людини 1948 р., статті 1 та 2 якої проголошують: «люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах» і мають володіти всіма правами та свободами, проголошеними у Декларації «без будь-яких відмінностей у відношенні... національності, віросповідання, статі»; ст. 21 закріплює право кожного «брати участь у керуванні своєю країною» та «право рівного доступу до державної служби у своїй країні» [1];

б) Міжнародний пакт про громадянські і політичні права та Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права 1966 р., які в других статтях закріплюють принцип рівності відповідних прав незалежно від статі, релігії, національного походження тощо [6; 7];

в) Міжнародні конвенції та декларації ООН:

- Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації жінок 1979 р. – провідний акт ООН з гендерних питань, вона вперше дає визначення поняття «дискримінації щодо жінок» як «будь-якого розрізнення, винятку або обмеження за ознакою статі, які спрямовані на послаблення або зведення нанівець визнання, користування або здійснення жінками, незалежно від їхнього сімейного стану, на основі рівноправності чоловіків і жінок, прав людини та основних свобод у політичній, економічній, соціальній, громадській або будь-якій іншій галузі» [19]; вводить такі поняття: «державні гарантії рівних прав жінок та чоловіків», «державна політика в інтересах рівності», «державне управління гендерною політикою» тощо. У політичній сфері Конвенція визначає, що держави-учасниці забезпечують жінкам на рівних умовах з чоловіками право: голосувати на всіх виборах і публічних референдумах й обиратися в усі державні та політичні органи; брати участь у формулюванні і здійсненні політики уряду і займати державні пости, а також здійснювати всі державні функції на всіх рівнях; брати участь у діяльності неурядових організацій і асоціацій, що займаються проблемами суспільного і політичного життя країни. До актів ООН в сфері захисту прав жінок також належать: Конвенція про політичні права жінок 1952 р., Конвенція про рівне винагородження чоловіків і жінок за працю рівної цінності 1951 р., Конвенція про боротьбу з дискримінацією в галузі освіти 1960 р., Декларація про ліквідацію дискримінації по відношенню до жінок 1967 р., Декларація про захист жінок і дітей в надзвичайних обставинах і в період збройних конфліктів 1974 р., Декларація про викорінення насильства стосовно жінок 1993 р., проголошені резолюціями Генеральної Асамблеї ООН тощо;

- Декларація про ліквідацію всіх форм нетерпимості та дискримінації на основі релігії або переконань 1981 р. – основний акт ООН щодо свободи віросповідання, тут говориться, що «кожна людина має право на свободу думки, совісті і релігії», «ніхто не повинен зазнавати дискримінації на основі релігії або переконань з боку будь-якої держави, установи, групи осіб чи окремих осіб» (ст.ст. 1 та 2), у ст. 6 проголошено, що право на свободу думки, совісті, релігії або переконань включає «такі свободи:

a) відправляти культу або збиратися у зв'язку з релігією або переконаннями і створювати і утримувати місця для цих цілей;

b) створювати й утримувати відповідні благодійні або гуманітарні установи;

c) виробляти, купувати і використовувати у відповідному обсязі необхідні предмети і матеріали, пов'язані з релігійними обрядами або звичаями чи переконаннями;

d) писати, випускати і поширювати відповідні публікації у цих галузях;

e) вести викладання з питань релігії або переконань у місцях, придатних для цієї мети;

f) просити і отримувати від окремих осіб та організацій добровільні фінансові та інші пожертвування;

g) готувати, призначати, обирати або призначати за правом успадкування відповідних керівників згідно потребам і нормам тієї чи іншої релігії або переконань;

h) дотримуватися днів відпочинку і відзначати свята і відправляти обряди у відповідності з приписами релігії і переконаннями;

i) встановлювати і підтримувати зв'язки з окремими особами та громадами в галузі релігії та переконань на національному та міжнародному рівнях» [2];

- Декларація про права осіб, що належать до національних або етнічних, релігійних і мовних меншин 1992 р. – провідний акт ООН, що регулює питання національної

толерантності та досягнення етнічного паритету, як складової паритетної демократії. У ст. 1 проголошено: «держави охороняють на їх відповідних територіях існування і самобутність національних чи етнічних, культурних, релігійних та мовних меншин і заохочують створення умов для розвитку цієї самобутності». Ст. 2 проголошує, що особи, які належать до національних або етнічних, релігійних і мовних меншин мають право «користуватися надбаннями своєї культури, сповідувати свою релігію і відправляти релігійні обряди, а також використовувати свою мову у приватному житті і публічно, вільно і без втручання чи дискримінації», брати активну участь у «культурному, релігійному, громадському, економічному та державному житті», «прийнятті на національному і, де це необхідно, регіональному рівні рішень, що стосуються того меншини, до якої вони належать, або тих регіонів, в яких вони проживають, в порядку, що не суперечить національному законодавству», «створювати свої власні асоціації», «встановлювати і підтримувати без будь-якої дискримінації вільні і мирні контакти з іншими членами своєї групи і з особами, які належать до інших меншин, а також контакти через кордони з громадянами інших держав, з якими вони пов'язані національними, етнічними, релігійними або мовними зв'язками» [3].

До регіональних актів належать прийняті Радою Європи:

а) Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р., що закріплює заборону дискримінації за будь-якою ознакою, в тому числі за ознакою статі, релігії та національності (ст. 14), свободу вираження думки (ст. 10), свободу зібрань та об'єднання для захисту своїх інтересів (ст. 11), право на ефективний засіб юридичного захисту в національному органі (ст. 13), а для забезпечення дотримання договірними сторонами їхніх зобов'язань за Конвенцією створюється Європейський суд з прав людини (ст. 19) [18];

б) Європейська соціальна хартія (переглянута) 1996 р. закріплює право створювати місцеві, національні або міжнародні організації для захисту своїх економічних і соціальних інтересів (ст. 5), право на рівні можливості та рівне ставлення у вирішенні питань щодо працевлаштування та професії без дискримінації за ознакою статі (ст. 20), право працюючих жінок на охорону материнства (ст. 8) тощо [4];

в) Рамкова конвенція про захист національних меншин 1995 р. у ст. 1 проголошує: «захист національних меншин та прав і свобод осіб, які належать до цих меншин, є невід'ємною частиною міжнародного захисту прав людини і як такий є одним з напрямків міжнародного співробітництва», конвенція закріплює зобов'язання сторін щодо створення умов для того, щоб: особи, які належать до національних меншин, «мали можливість зберігати та розвивати свою культуру, зберігати основні елементи своєї самобутності, зокрема релігію, мову, традиції та культурну спадщину» (ст. 5), «право сповідувати свою релігію або переконання і створювати релігійні установи, організації та асоціації» (ст. 8); сторони мають заохочувати «атмосферу терпимості та міжкультурного діалогу» (ст. 6) [24] та інші.

Серед національних політико-правових актів провідне місце належить Конституції України, яка закріплює наступне: кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості (ст. 23); громадянам гарантуються рівні права та свободи, незалежно від статі, релігійних переконань, етнічного походження тощо (ст. 24); закріплюється відокремлення церкви (релігійних організацій) від держави, школи від церкви (ст. 35), що переслідує мету встановлення партнерських взаємовідносин між державою і релігійними організаціями; передбачається однакова можливість участі у політичному житті суспільства – створенні політичних партій та громадських організацій (ст. 36); громадянам надається право брати участь в управлінні державними справами і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування (ст. 38); сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняються державою (ст. 51) [5].

Крім Конституції, національний рівень законодавства, що регулює встановлення

принципу паритету в Україні, представлений такими документами, як:

а) Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» 1991 р. встановлює, що ніхто не може встановлювати обов'язкових переконань і світогляду; не допускається будь-яке примушування при визначенні громадянином свого ставлення до релігії, до сповідання, або відмови від сповідання релігії, до участі або неучасті в богослужіннях, релігійних обрядах і церемоніях, навчання релігії (ст. 3); держава не втручається у здійснювану в межах закону діяльність релігійних організацій – акцентується у щойно згаданому Законі України про свободу совісті та релігійні організації (ст. 5) [22];

б) Закон України «Про національні меншини в Україні» 1992 р., який у ст. 1 проголошує що «Україна гарантує громадянам республіки незалежно від їх національного походження рівні політичні, соціальні, економічні та культурні права і свободи, підтримує розвиток національної самосвідомості й самовиявлення», а в ст. 10 – «держава гарантує національним меншинам право на збереження життєвого середовища у місцях їх історичного й сучасного розселення» [20];

в) Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» 2005 р. Тут вперше вводяться такі терміни як: «гендерна рівність», «сексуальні домагання», «дискримінація за ознакою статі» тощо. Відповідно до законодавства термін «рівні права жінок і чоловіків» – це відсутність обмежень чи привілеїв за ознакою статі; «гендерна рівність» – рівний політико-правовий статус жінок і чоловіків та рівні можливості для його реалізації, що дозволяє особам обох статей приймати рівну участь у всіх сферах життєдіяльності суспільства. У ст. 4 визначені основні напрями державної політики щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: утвердження гендерної рівності; недопущення дискримінації за ознакою статі; застосування позитивних дій; забезпечення рівної участі жінок і чоловіків у прийнятті суспільно важливих рішень; забезпечення рівних можливостей жінкам і чоловікам щодо поєднання професійних та сімейних обов'язків; виховання і пропаганда серед населення культури гендерної рівності, поширення просвітницької діяльності у цій сфері; захист суспільства від інформації, спрямованої на гендерну дискримінацію [13];

г) Державна програма з утвердження гендерної рівності в українському суспільстві на період до 2010 року» 2006 р., що діє і понині. Тут зазначено, що «рішення гендерних проблем потребує концептуального визначення, формування і реалізації гендерної політики як основи гендерної культури, розвитку гендерної активності жінок і чоловіків, адаптації до світових умов гендерної демократії» [17]. До основних шляхів реалізації вказаної Програми відносять: адаптацію законодавства України до законодавства Європейського Союзу у сфері гендерної рівності, а також впровадження гендерно-правової експертизи законодавства і проектів нормативно-правових актів; створення механізмів використання законодавства з питань забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків (в тому числі включення такої задачі до завдань омбудсмена України); розробка і виконання державних цільових програм; підтримка суспільних ініціатив, направлених на формування гендерної культури, здійснення контролю за дотриманням гендерної рівності під час вирішення кадрових питань в органах влади; організація наукових і експертних досліджень з вказаних питань; залучення об'єднань громадян і міжнародних громадських організацій до всіх процесів формування гендерної політики тощо;

д) Указ Президента України «Про вдосконалення роботи центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», в якому приписано кожному з керівників міністерств, відомств та інших центральних органів влади внести до службових обов'язків одного зі своїх заступників вимоги забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Додатково Указом передбачається урахування досвіду інших держав, організація систематичного навчання, моніторингу додержання законодавства щодо рівності

прав чоловіків і жінок, здійснення заходів, спрямованих на формування гендерної культури населення [9];

е) Закон України «Про засади державної мовної політики» 2012 р., ст. 2. якого визначає завдання такої політики: «регулювання суспільних відносин у сфері всебічного розвитку і вживання української як державної, регіональних мов або мов меншин та інших мов, «виховання шанобливого ставлення до національної гідності людини, її мови і культури, зміцнення єдності українського суспільства», ст. 3 закріплює право «вільно визначати мову, яку вважає рідною, і вибирати мову спілкування, а також визнавати себе двомовним чи багатомовним і змінювати свої мовні уподобання» та право кожного «незалежно від етнічного походження, національно-культурної самоідентифікації, місця проживання, релігійних переконань... вільно користуватися будь-якою мовою у суспільному та приватному житті, вивчати і підтримувати будь-яку мову» [16].

Таким чином, все вищевикладене дозволяє зробити **висновок** про те, що в Україні сформоване достатнє політико-правове поле для успішного зростання інституцій громадянського суспільства та налагодження їх конструктивної взаємодії з органами державної влади і ефективної реалізації громадянської ініціативи в різних сферах суспільного життя, а також для досягнення гендерної рівності, етнонаціонального та релігійного паритету.

Проте слід зауважити, що аналіз сучасного стану дотримання принципу паритетності дає змогу сформулювати пропозиції по удосконаленню гендерної політики, етнонаціональної та міжконфесійної взаємодії, співпраці держави та громадянського суспільства в Україні та правових основ регулювання вказаних питань. Так, до першочергових завдань держави в сфері релігійних відносин слід віднести вирішення таких проблем: чітко визначити тип відносин між державою і Церквою, який передбачається заснувати (партнерство чи підпорядкованість); визначити модель державно-церковних відносин, яка повинна бути закріплена на законодавчому рівні; враховувати, що Церква (релігійна організація) впливає на політичні симпатії своїх прихильників; брати до уваги факт поліконфесійності українського суспільства.

Етнонаціональні взаємини необхідно вдосконалювати крізь призму встановлення основ для міжнаціональної толерантності та боротьби з побутовою ксенофобією шляхом усунення нечіткості, невизначеності, відсутності чи недостатності процесуальних форм реалізації етнонаціонального законодавства.

З метою подолання гендерної нерівності в Україні необхідно розробити стратегію здійснення внутрішньої політики держави з урахуванням гендерної перспективи; запровадити посади Уповноваженого по рівному статусу чоловіків і жінок, розширити мережу гендерних ресурсних центрів та кризових центрів, а також фінансувати їх діяльність з державного бюджету; внести деякі гендерно орієнтовані зміни до Закону «Про державну службу» (введення «м'якого квотування») та до Кримінального кодексу України (захист прав батьків-одинаків на тому ж рівні, що і жінок з дітьми) та ін.

Слід зауважити, що лише плідна співпраця інститутів держави та громадянського суспільства забезпечить всебічне втілення в життя принципу паритетності.

#### **БІБЛОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ:**

1. Всеобщая декларация прав человека [Електронний ресурс] : Принята резолюцией 217 А (III) Генеральной Ассамблеи ООН от 10 декабря 1948 года. – Режим доступа : [www.un.org/ru/documents/decl\\_conv/declarations/declhr.shtml](http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/declhr.shtml). (дата звернення 20.02.2015) – Назва з екрана.

2. Декларация о ликвидации всех форм нетерпимости и дискриминации на основе религии или убеждений [Електронний ресурс]. – Режим доступа : [www.un.org/ru/documents/decl\\_conv/declarations/relintol.shtml](http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/relintol.shtml). (дата звернення 20.02.2015) – Назва з екрана.

3. Декларация о правах лиц, принадлежащих к национальным или этническим, религиозным и языковым меньшинствам [Електронний ресурс]. – Режим доступа : [www.un.org/ru/](http://www.un.org/ru/)



documents/decl\_conv/declarations/minority\_rights.shtml. (дата звернення 20.02.2015) – Назва з екрана.

4. Європейська соціальна хартія (ETS N 35) [Електронний ресурс] : Хартія Ради Європи від 18.10.1961 р. / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : [http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994\\_300](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_300). (дата звернення 20.02.2015) – Назва з екрана.

5. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

6. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, від 16.12.1966 р. [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : [http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995\\_043](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_043). (дата звернення 20.02.2015) – Назва з екрана.

7. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права, від 16.12.1966 р. [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : [http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995\\_042](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_042). (дата звернення 20.02.2015) – Назва з екрана.

8. Питання сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні : Указ Президента України від 24.03.2012 р. № 32/2012 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 9. – С. 15. – Ст. 317.

9. Про вдосконалення роботи центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків : Указ Президента України від 26.07.2005 р. № 1135 // Офіційний вісник України. – 2005. – № 30. – С. 48. – Ст. 1791.

10. Про громадські об'єднання : Закон України від 22.03.2012 р. № 4572-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 1. – Ст. 1

11. Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією правоохоронними органами держави : Закон України від 19.06.2003 р. № 975-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 46. – Ст. 366.

12. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 32. – Ст. 314.

13. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків : Закон України від 8.09.2005 р. № 2866-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 52. – Ст. 561.

14. Про забезпечення умов для більш широкої участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики : Указ Президента України від 31.07.2004 р. № 854/2004 // Урядовий кур'єр від 05.08.2004. – № 146.

15. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики : Постанова Кабінету Міністрів України від 03.11.2010 р. № 996 // Офіційний вісник України. – 2010. – № 84. – С. 36. – Ст. 2945.

16. Про засади державної мовної політики : Закон України від 3.07.2012 р. № 5029-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 23. – Ст. 218.

17. Про затвердження Державної програми з утвердження гендерної рівності в українському суспільстві на період до 2010 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2006 р. № 1834 // Офіційний вісник України. – 2007. – № 1. – С. 91. – Ст. 25.

18. Про захист прав людини і основоположних свобод [Електронний ресурс] : Конвенція Ради Європи від 04.11.1950 р. / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : [http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995\\_004/paagao86#o86](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004/paagao86#o86). (дата звернення 20.02.2015) – Назва з екрана.

19. Про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок [Електронний ресурс] : Конвенція ООН від 18.12.1979 р. / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : [http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995\\_207](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_207). (дата звернення 20.02.2015) – Назва з екрана.

20. Про національні меншини в Україні : Закон України від 25.06.1992 р. № 2494-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 36. – Ст. 529.

21. Про основи національної безпеки України : Закон України від 19.06.2003 р. № 964-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 39. – Ст. 351.

22. Про свободу совісті та релігійні організації» Закон України № 987-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 25. – Ст. 283.

23. Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації : Указ Президента України від 24.03.2012 р. № 212/2012 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 26. – С. 17. – Ст. 966

24. Рамкова конвенція про захист національних меншин [Електронний ресурс] : Конвенція Ради Європи від 01.02.1995 р. / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : [http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995\\_055](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_055). (дата звернення 20.02.2015) – Назва з екрана.

## REFERENCES:

1. *Vseobshchaya deklaratsiya prav cheloveka [Universal Declaration of Human Rights: the adoption of resolution 217 A (III) of the General Assembly on 10 December 1948]*, available at: [www.un.org/ru/documents/decl\\_conv/declarations/declhr.shtml](http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/declhr.shtml) (Accessed 20 February 2015)
2. *Deklaratsiya o likvidatsii vsekh form neterpimosti i diskriminatsii na osnove religii ili ubezhdeniy [Declaration on the Elimination of All Forms of Intolerance and of Discrimination Based on Religion or Belief]*, available at: [www.un.org/ru/documents/decl\\_conv/declarations/relintol.shtml](http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/relintol.shtml) (Accessed 20 February 2015)
3. *Deklaratsiya o pravakh lits, prinaldlezhashchikh k natsional'nym ili etnicheskim, religioznym i yazykovym men'shinstvam [Declaration on the Rights of Persons Belonging to National or Ethnic, Religious and Linguistic Minorities]*, available at: [www.un.org/ru/documents/decl\\_conv/declarations/minority\\_rights.shtml](http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/minority_rights.shtml) (Accessed 20 February 2015)
4. *Yevropeiska sotsialna khartiia (ETS № 35) : Khartiia Rady Yevropy vid 18.10.1961 r. [The European Social Charter (ETS № 35): The Charter of the Council of 10.18.1961 p.]*, available at: [http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994\\_300](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_300) (Accessed 20 February 2015)
5. *Konstyutsiia Ukrainy vid 28.06.1996 r. №254k/96-VR [The Constitution of Ukraine of 28.06.1996 p. № 254k / 96-VR] (1996) In Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy [Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine]*, Vol. 30.
6. *Mizhnarodnyi pakt pro hromadianski i politychni prava, vid 16.12.1966 r. [International Covenant on Civil and Political Rights of 12.16.1966]*, available at: [http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995\\_043](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_043) (Accessed 20 February 2015)
7. *Mizhnarodnyi pakt pro ekonomichni, sotsialni i kulturni prava, vid 16.12.1966 r. [International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, of 12.16.1966]*, available at: [http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995\\_042](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_042) (Accessed 20 February 2015)
8. *Pytannia spryanniia rozvytku hromadianskoho suspilstva v Ukraini : Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 24.03.2012 r. № 32/2012 [Questions for Civil Society Development in Ukraine: Presidential Decree Ukraine from 24.03.2012 g. № 32/2012] (2012) In Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy [Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine]*, Vol. 9.
9. *Pro vdoshkonalennia roboty tsentralnykh i mistsevykh orhaniv vykonavchoi vlady shchodo zabezpechennia rivnykh prav ta mozhlyvostei zhinok i cholovikiv : Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 26.07.2005 r. № 1135 [On improvement of central and local authorities to ensure equal rights and opportunities for women and men: Order of the President of Ukraine of 26.07.2005. № 1135] (2005) In Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy [Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine]*, Vol. 30, pp. 48.
10. *Pro hromadski obiednannia : Zakon Ukrainy vid 22.03.2012 r. № 4572-VI [On public associations: the Law of Ukraine of 22.03.2012. № 4572-VI] (2013) In Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy [Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine]*, Vol. 1.
11. *Pro demokratychnyi tsyvilnyi kontrol nad Voinnoiu orhanizatsiieiu pravookhoronnymy orhanamy derzhavy : Zakon Ukrainy vid 19.06.2003 r. № 975-IV [On democratic civilian control over the military law enforcement agencies: the Law of Ukraine from 19.06.2003. № 975-IV] (2003) In Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy [Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine]*, Vol. 46.
12. *Pro dostup do publichnoi informatsii : Zakon Ukrainy vid 13.01.2011 r. № 2939-VI [On Access to Public Information Law of Ukraine from 13.01.2011. № 2939-VI] (2011) In Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy [Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine]*, Vol. 32.
13. *Pro zabezpechennia rivnykh prav ta mozhlyvostei zhinok i cholovikiv : Zakon Ukrainy vid 8.09.2005 r. № 2866-IV [On ensuring equal rights and opportunities for women and men: the Law of Ukraine of 08.09.2005 p. № 2866-IV] (2005) In Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy [Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine]*, Vol. 52.
14. *Pro zabezpechennia umov dlia bilsh shyrokoï uchasti hromadskosti u formuvanni ta realizatsii derzhavnoi polityky : Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 31.07.2004 r. № 854/2004 [On ensuring conditions for wider public participation in the formulation and implementation of government policy: Decree of the President of Ukraine of 31.07.2004 p. № 854/2004] (2004) In Uriadovi kurier [Government Courier]*, Vol. 146.
15. *Pro zabezpechennia uchasti hromadskosti u formuvanni ta realizatsii derzhavnoi polityky : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 03.11.2010 r. № 996 [On ensuring public participation in the formulation and implementation of government policy: Cabinet of Ministers of Ukraine of 03.11.2010 p. № 996] (2010) In Ofitsiyni visnyk Ukrainy [Official Journal of the Ukraine]*, Vol.

84, pp. 36.

16. Pro zasady derzhavnoi movnoi polityky : Zakon Ukrainy vid 3.07.2012 r. № 5029-VI [On the Principles of State Language Policy: the Law of Ukraine of 03.07.2012 p. № 5029-VI] (2013) In *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy [Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine]*, Vol. 23.

17. Pro zatverdzhennia Derzhavnoi prohramy z utverdzhennia hendernoї rivnosti v ukrainskomu suspilstvi na period do 2010 roku : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 27.12.2006 r. № 1834 [On approval of the State Programme on Gender Equality in Ukrainian Society up to 2010: Cabinet of Ministers of Ukraine of 27.12.2006. № 1834] (2007) In *Ofitsiyni visnyk Ukrainy [Official bulletin of Ukraine]*, Vol. 1, pp. 91.

18. Pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod : Konventsii Rady Yevropy vid 04.11.1950 r. [On the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms: the Convention of the Council of 04.11.1950], available at: [http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995\\_004/para086#o86](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004/para086#o86) (Accessed 20 February 2015)

19. Pro likvidatsiiu vsikh form dyskryminatsii shchodo zhinok : Konventsiiia OON vid 18.12.1979 r. [On the Elimination of All Forms of Discrimination against Women United Nations Convention of 12.18.1979], available at: [http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995\\_207](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_207) available at:

20. Pro natsionalni menshyny v Ukraini : Zakon Ukrainy vid 25.06.1992 r. № 2494-KhII [National minorities in Ukraine. Law of Ukraine of 25.06.1992 p. № 2494-HII] (1992) In *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy [Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine]*, Vol. 36.

21. Pro osnovy natsionalnoi bezpeky Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 19.06.2003 r. № 964-IV [The National Security of Ukraine Law of Ukraine of 19.06.2003. № 964-IV] (2003) In *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy [Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine]*, Vol. 39.

22. Pro svobodu sovisti ta relihiini orhanizatsii: Zakon Ukrainy № 987-KhII [On freedom of conscience and religious organizations. Law of Ukraine № 987-HII] (1991) In *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy [Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine]*, Vol. 25.

23. Pro Stratehiiu derzhavnoi polityky sprianniia rozvytku hromadianskoho suspilstva v Ukraini ta pershocherhovi zakhody shchodo yii realizatsii : Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 24.03.2012 r. № 212/2012 [On the Strategy of State Policy for Civil Society Development in Ukraine and priority measures for its implementation: Decree of the President of Ukraine of 24.03.2012 p. № 212/2012] (2012) In *Ofitsiyni visnyk Ukrainy [Official bulletin of Ukraine]*, Vol. 26, pp. 17.

24. Ramkova konventsiiia pro zakhyst natsionalnykh menshyn : Konventsiiia Rady Yevropy vid 01.02.1995 r. [Framework Convention for the Protection of National Minorities [electronic resource]: the Convention of the Council of 01.02.1995 p.], available at: [http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995\\_055](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_055). (Accessed 20 February 2015)

**Краснопольская Т. Н.**, кандидат политических наук, доцент кафедры социальных теорий, Национальный университет «Одесская юридическая академия» (Украина, Одесса), E-mail: [tata\\_kras@ukr.net](mailto:tata_kras@ukr.net).

#### **Правовые основы паритетной демократии в Украине.**

**Аннотация.** Рассмотрены правовые основы для становления модели паритетной демократии в Украине. Определены акты, относящиеся к международному, региональному (европейскому) и национальному уровню законодательства, регламентирующего основные параметры паритетной демократии в Украине: достижения гендерного равенства, установление этнического и религиозного паритета, а также взаимодействие государства и гражданского общества.

**Ключевые слова:** паритетная демократия, взаимодействие гражданского общества и государства, этнический паритет, религиозный паритет.

**Krasnopolska T.**, PhD in political science, Associate Professor, Department of Social Theories, National University «Odesa Law Academy» (Ukraine, Odesa), E-mail: [tata\\_kras@ukr.net](mailto:tata_kras@ukr.net).

#### **The legal basis of parity democracy in Ukraine.**

**Abstract.** Legal basis for formation of model of parity democracy in Ukraine are studied. The acts relating to the international, regional (European) and national level of the legislation, which regulates key parameters of parity democracy in Ukraine are defined: achievements of gender equality, establishment of ethnic and religious parity, and also interaction of the state and civil society.

**Key words:** parity democracy, interaction of civil society and state, ethnic parity, religious parity.